

փոխէ, որոյ տարեկան մուտքն ու էլ ըր՝ օրինաւոր եղանակաւ յայննի կայուցած չէ, եթէ հոգարարձուները ժողովրդեան միահաճ հաւանութեամբը չենորուած, այնպիսի ուսումնարանը միշտ կազ ի կազ կընթանայ, թողում ասել որ եթէ Վասաւաուները հաստատուում չունենան, գասատուութեան դիւրմբունելե եղանակաց հըմուտ չ'ընին, սցգլխի Աւսումնարանը միշտ ապարդիւն կ'մնայ և կ'խարէկ նաւունան տարաձայնութեան ակհիւնիւնաց փերաց աննարատակ կ'տարուբիւի, մինչև որ ճարտար ղեկավարի մը օգնութեամբը չազատուի կողատարան անդունելն:

Այս նպատակաւ էր որ Ա. Ն. հարիտաւայրապետը շատ խճոյ փանքը օգտփոխութեան գնոյցած օրերը ջանաց յօգուտ յաւաջողութեան շոգեոր Վարդգիսն նոր հոգարարձուք հաստատել, այն յուսով որ յարազային պաշարեր լինի այս անգատարներ, յորմէ Աղէքանդրապօլիք տակնով պիտի քայլեն աղբասիրութեան պատուներ: Բայց արտա, ինչպիս Աղէքանդրապօլիք, նոյնպէս և ուրիշ քաղաքները միշտ կարօտ եղած են լուսարեւելի գասատուներու, և եղածներուն շատ անգամ չեն քնահատած սակաւաձեռն ռոճիկ տալով և կամ նոյն Աւսումնարանին ելած աշակերտները յետ ժամանակաց գասատու կարգելով: Ասանուած այց որ այս նոր կարգադրութիւնը յարտակութիւն ունենայ:

Աղէքանդրապօլի տուջաւոր մարդեր ներին շատերը, եթէ անկեղծ է իրենց խօսակցութիւնը, ուսման մեծ յարգ կ'ցուցունեն. նորահաս երիտասարդները ուսման կ'պոսան, ուստի մարդ կ'զարմանայ լսելով թէ տարին քանի մի անգամ կ'խանգարուի ուսումնարանի բարեկարգութիւնը: Վուն

ալ զարմացիր, սիրելի ընթերցող, ես ալ:

Մէկ բան Աղէքանդրապօլի մէջ իմ վերաց ղէշ ազդեցութիւն ունեցաւ, այն է՝ մասնաւոր Վարդացայ բազմութիւնը, եթէ կարելի է այդպիսի աղտոտ տեղերը Վարդգիսն անուանել: Ներկայացուր աչքիդ առջև ընթերցող՝ ցած, խոնար, փոշոտած սենեակ մի, աղտոտ նստարաններով, ասոր՝ տան հինգ դեռահաս տղայք մէջը, որ ուժղին կ'պոսան կ'պոսչտան, փորձապետ ղեկներ ծալապատիկ նստած հայհայելով աշակերտաց, ծեծելով մէկը կրկնմն, հրմշակելով կամթելով միւր: ասա Վարդգիսն ձիշդ պատկերը: Աս իմ աչքովը հեռուէն զիտած եմ այս տեսարանը և ասկէջ աւելն լսած եմ արժանահաւատ անձինքներնոյն Վարդաքին մէջ: Աշակերտը ինչ կ'վաստակի այդպիսի աղտոտ տեղ, — հարկաւ աղտոտութիւն, կ'տփորի շունեցած պակասութիւնները և հինգ տարի դուարձանալն յետոյ կ'մտնէ շոգեոր Աւսումնարան: Այն ատեն պէտք է նորին ուղղել ղենքը և բարի ճանաչարհի, ուսումնասիրութեան առաջնորդել Վ. Ժուարիսն զործ: Մինչև որ այսպիսի անտարան Վարդգիսն զիրոյ փոյթ չ'տարուի մանկութեան ծաղկիլ անարգ փուշերէ աղտակու համար, չ'կայ մեզ համար առողջ ուսման և յարազայնութիւն:

II. Մարտնականց:

Յերեկ իրիկուն Արուսազէմէն լուրեկա հեռագրով թէ Վ. Եր. Պահակ կախկոպտն և Տխնթեղս փարգապետը հինգշաբթի օրը Ազխպոտս հասեր են: Մտին Շարժաներձ Թի 912

«Արլաներ թէ վախճանեալ Իդնասիոս Ս. Պատրիարքին ասարազոզ մօրը նպաստելու համար կազմուած մասնաժողովն որոշեր է Խառն ժողովոյ տեղեկագիր մը ներկայացնել հետեւեալ իմաստով.

Ե. Հաւաքուած զումարը Մանուկեան Սեծ. Մանուկ Էֆէնտի Քով. մնաց իրրե գանձապետ:

Բ. Ժողովուած զումարէն հանգուցելոյն զերկմանին վրայ արժանաւոր շերիմ մը կանգնուի:

Գ. Մտացած զումարէն եկամուտ մը առնելով կամ որ և իցէ ապահով եղանակաւ շահեցնելով՝ ամսական նպատակ մը տրուի մօրը և քրոջը, այն գայմանաւ որ հանգուցեալ Յակոբ վարդապետին քոյրն ալ, որ մինչև ցարդ վախճանեալ Արքազանը իբրև նուիրական պարտաւորութիւն մը կը խնամէր, ինքն ալ պարտական ըլլայ նախելու մինչև վերջը:

Գ. Մայրը մեռնելէն ետև՝ այն զումարին շահը երկու կամ երեք տարին անգամ մը մասնաւոր մըցանակ տրուի այն հեղինակին, որ ազգին բարոյական և զխանական յառաջադիմութեանը նպաստելու արժանաւոր հեղինակութիւն մը ըրած է:

Մասնաժողովին այս որոշումը մարդասիրական ըլլալէ զատ միանգամայն և յառաջդիմական, ուստի և ամեն ողորմած ու յառաջդիմաակեր ազգայնոց օժանդակութեանն արժանի է: Քրափաքելէ է միայն՝ որ պահեստի զումարը՝ ասարգային մէջ անկորուստ մնալու կամ չվաճանալու համար՝ կեղակարծ ապահովութիւններով զո՛հ չըլլայ մասնաժողովը. այլ իր վերջնական նպատակին մշտնջենապէս ծառայելու համար հարկ եղած ամեն ապահով միջոցներն ալ ՚ի գործ դնէ:»

«Հայ հռոմէական հասարակութեան մէջ համաձայնութիւն հաստատելու համար Բ. Վուան՝ որոշեր է որ Պ.Եր. Հասունեանի կուսակիցներէն և հակառակորդներէն անխտարար ընտրուած յանձնաժողով մը կազմուի, որպէս զի Պ.Եր. Հասունեանի դէմ եղած գանդաաները քննէ, և իր ներկայ զիրքը Լիբանանու հայ հռոմէական աթոռին իրաւանց և արածուութեանց համաձայնեցնէ: Յիշեալ յանձնաժողովին մէջ Հասունեանի կողմէն գտնուող անդամներն են Պօղոս պէյ և Կնասոն պէյ, Մլարըլը օղլու, Գասպար պէյ, Պետրոս պէյ, Եւալէր Էֆէնտի թոբնկեր, և ուրիշ պէյ մը: Հասունի կուսակից չեղող անդամներն են՝ Յօհաննէս Էֆէնտի Մազըլ, Յօհաննէս Էֆէնտի Չամիչ, Տիրան պէյ, Պետան պէյ, Միքայել Էֆէնտի, և Եպրտուլլահ Էֆէնտի: Հաւանական է որ այս յանձնաժողովը յետոյ մնայուն կերպ օրանքով առնու, և ազգային իր սւետութիւն ՚ի գործ դնելով՝ դպրոցներուն և հիւանդանոցներուն զործոց ալ նայի:»

Մատիս Օրաներձ 409

«Յայտնի է որ Մլարըլեան Վ. սև. Պօղոս պէյը Սամաթիա աղջկանց վարժարան մը շինել տուած է, զոր ՚ի պատիւ Բարձր. Մայր Թագուհւոյն Վ. ալիաէ Մէքթէպի անուանած է: Եյս վարժարանին աշակերտուհիները ընտիր գորգ մը ձեռակերտած ըլլալով Մայր Թագուհւոյն համար, նորին բարձրութիւնը 20,000 զուրուշ շնորհեց վարժարանին:»

(Նոյն)

Հասարակաց կրթութեան պաշտօնատունը զանազան ուսմանց և զիտութեանց վրայ

և բոսնական լեզուներէ դասական և զգրոցական կարևոր գրքեր տաճկերէնի թարգմանելու համար՝ յատուկ գրասենեակ մը սահմանելով, Չամբարձեան Տէրոյից Զօհաննէս էֆէնտին նոյն գրասենեկին առաջին թարգմանիչ անուանեցաւ ։

Մատիտ օրամ. Թիւ 445

—Արևմտեաց թէ պէշիկթաշի մէջ աղջկանց դիշերթիկ վարժարան մը, նոյնպէս մանչ տղոց համար աւայժմ յերևելային զգրոց մը մտտերս պիտի բացուի, Արապէշեան Վ. Կ. Խորէն կախկոպոսի ընդհանուր անօրէնութեամբ ։

Նորին զերապետու լեթեան պիտի օգնեն եղեր Մարգրիտ պէյ, Պալեան, Զակորիկ էֆէնտի Պալեան և Զարութիւն էֆէնտի Մագսուտեան ։

Եյս հաստատուելիք վարժարաններուն աշակերտները թոշակաւոր պիտի ըլլան եղեր ։ Չեմք դիտար թէ, աղքատ տղոցը ձրի պիտի ընդունուին, և թէ՛ քանի պիտի ըլլայ անոնց թիւը ։

Փունջ օրագիր Թիւ 450

Գ. եր. Խորէն կախկոպոս Նար-Պէյ, որ իւր Եզգասէր զգացմունքներէն թեկաղրեալ՝ Աւրոպական լրագրաց ոմանց մէջ տեսնուած՝ մեր Եզգի և եկեղեցւոյ վրայ թիւր և սխալ կարծեաց ու հրատարակութեանց դէմ բազմիցս ճշմարտութիւնը քարոզած է իւր բազմածանօթ հմտութեամբ և լեզուազխտութեամբ, հետևաբար՝ Աւրոպական լրագրաց միջոցաւ պաշտպանած է մեր Եզգը և Ս. Եկեղեցին իրաւացի փաստերով, յորոց անցեալները «Մանկու մէջ» Եզգօգուտ օրագրոյ թերթից մէջ թարգմանուած ու հրատարակուածներէն հետեեայը կը հաղորդեմք այս կողմերու Եզգայնոցս ։ Զաջորդ թերթերով կը հրատարակեմք Հոռութեամբ կրկնու լրագրաց դէմ զբաժ կրկնոր բայց զեկեղեցի յօգուածն ևս ։

Աւստրալիացի Լ. Թիւրքի լրագրոց
Պէշիկթաշ, 15 (27) օգոստոս 1869.

Խմբագրատեղա Տէր.

Շատ ժամանակ է որ նամակ մը դրեցինք Լեւոնի Էֆէնտին, զոր պատուական լրագիրն հրատարակեց իւր էջերուն մէջ ։ Մեր այդ նամակին մէջ կարացուցանէինք որ պատմական ճշմարտութեան դէմ է ու հակառակ արդարութեան, Հայաստանեայց սուրբ և առաքելական եկեղեցւոյն, Գրէգորէան սխալ անուանակոչութիւնը տար ։

Մեր կըսէինք, եւ ամենայն ստուգութեամբ, որ Հայաստանի մէջ բրիտանական սուրբ կրօնից սկիզբն ու հաստատութիւնը, անդտին թալէսա և բարձրագոյն սրբազան առաքելոց ձեռքովն եղած է, եւ թէ Հայաստան ամենայն իրաւամբ կը պարծի որ առաջին բրիտանաց թագաւորը նուիրած է եկեղեցւոյն Աստուծոյ, ուստի և Հայաստանեայց եկեղեցւոյն հիմնադրութիւնը ընծայել Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, որ անոր Էֆէնտին էր և զայն յիշուցնելու, ուրիշ բան չէ, բայց եթէ փոքրիկացնել այն եկեղեցին, եւ իրեն առաքելական ծագումը ժխտել, որով և նպաստել Հոռութեան ամոռայն պահանջողութեանցը, որ կուզէ ինքն իրեն միայն սեփականել և Էֆէնտին փառաւոր տիրոջը ։

Մեր այն թուղթը, Խմբագրատեղա տէր, անշուշտ աննշմարելի մնացեր է ձեր արդարատէր թերթին խմբագրութեանը, որովհետեւ ահա ձեր էջերուն մէջ դարձեալ կրկնած կտեսնեմք մեզի համար Գրէգորէան անուանակոչութիւնը, որ ոչ միայն մեր ազգային արժանապատուութեանը նուաստութիւն մը կըրիրէ, այլ և, ինչպէս որ ապացուցինք, պատմական ճշմարտութեան դէմ ալ կ'մղանչէ ։

Մի և նոյն պատճառաւ ծանր է մեզ նաև շիւթի (non-unis) յորջորջմանը զոր կ'ործածէ Լեւոնի Էֆէնտին լրագիրը, ճշմարիտ Հայերը ցուցնելու համար ։

Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցին, ոչ երբէք ընդունած է թէ Հոռուց եկեղեցին բրիտանութեան կեղծումն ըլլայ ։ Հայաստանեայց եկեղեցին, այդ միութեան կեղծոյնը երկրիս վրայ չ'իմտուեր, վասն զի զիտէ որ եկեղեցւոյ կեղծոյնը և միութեան կէտը, Նա ինքն է երկնաւոր վարդապետն և հիմնադիր Յիսուս Քրիստոս, որ պատուիրեց յայտնապէս թէ «Կրիստոս և ես ի ձեզ ։ Որ հոգորդէ է յեւ և ես ի նա, նա բերէ պտուղ յոյժ, զի առանց իմ ոչ ինչ կարէք առնել ։ Եթէ որ ոչ է հոգորդէ է յեւ, ել նա արտա-